

Rapport 2010:40

Arkeologisk förundersökning

Elkablar vid Bergs slussar

Intill RAÄ 110 och 115
Bergs slussar
Vreta klostets socken
Linköpings kommun
Östergötlands län

Olle Hörfors

Elkablar vid Bergs slussar

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning.	4
Syfte och frågeställningar	5
Metod och dokumentation	5
Resultat och tolkning	5
Referenser	5
Tekniska uppgifter.	6

Omslagsbild: Bergs slussar 1903. Foto Didrik von Essen, ÖLM arkiv.

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum genomförde våren 1999 en arkeologisk förundersökning i samband med nedläggandet av elkablar vid Bergs slussar i Vreta klosters socken och Linköpings kommun.

Schaktet hade en bredd av 0,6 m och ett lika stort djup. Schaktet var 50 m långt och löpte i öst-västlig riktning på den södra kanalbanken. I schaktet framkom endast omrörda massor och inget av arkeologiskt intresse påträffades.

Olle Hörfors
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan, blad 8F6g och 8F7g, med undersökningssträckan markerad. Skala 1:10 000.

Inledning

Östergötlands länsmuseum genomförde våren 1999 en arkeologisk förundersökning i samband med nedläggandet av elkablar vid Bergs slussar i Vreta klosters socken. För fältarbetet svarade antikvarie Clas Ternström medan antikvarie Olle Hörfors sammanställde rapporten. Uppdragsgivare var Linköpings kraftnät vilka även svarade för kostnaderna..

Områdesbeskrivning

Bergs slussar utgör tillsammans med Carl Johans slussar en del av den riksintressanta slusstrappan i Berg. Här finns den högsta stigningen i Göta kanal, 18,9 m. Bergs och Oscars slussträckning omfattar fyra slussar med en mellanliggande bassäng medan Carl Johansslussarna omfattar en obruten trappa med åtta slussar i rad ned till sjön Roxen. Slussarna omfattar sträckan mellan Roxen och det högre belägna landskapet kring Vreta kloster.

Den förhistoriska och historiska bygden i omgivningen tillhör de äldsta och rikaste i landet. Från den centrala delen av Vreta klosters socken finns ett flertal fynd av stenyxor från de flesta av stenålderns perioder. I backen ned mot Kungsbro någon km norrut är flera stenåldersboplatser kända. På Vreta klosters

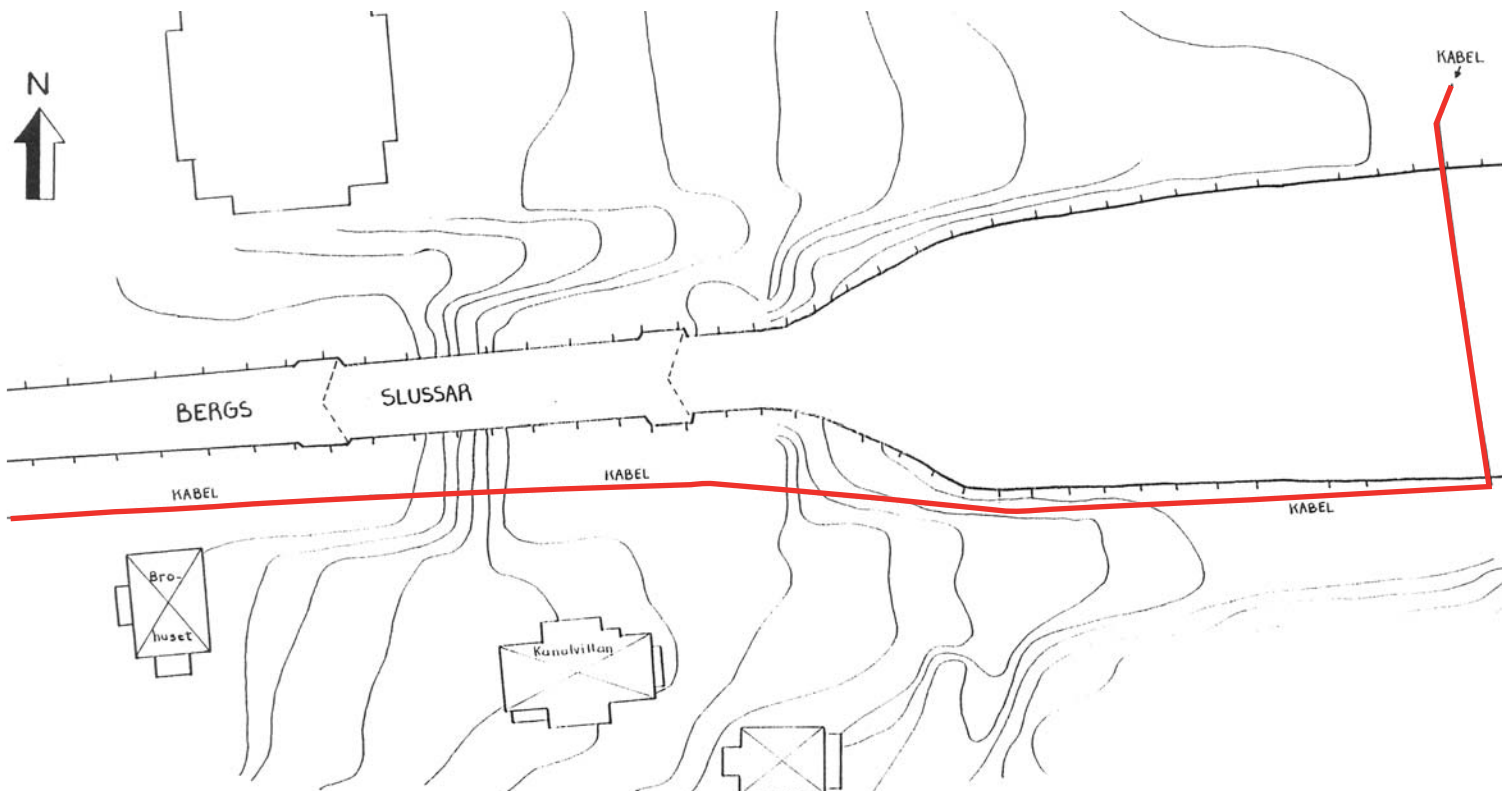
kyrkogård har resterna efter en stenåldersgrav från stridsyxetid (ca 3000 f Kr) påträffats (Hörfors 2005).

I nära anslutning finns också flera, ofta mycket stora, stensättningar och högar från bronsålder och äldre järnålder. Dessa ligger oftast som enstaka i den plöjda åkermarken (RAÄ 25, 27-29, 33, 51, 52, 109, 141, 185 m fl), men är också ibland samlade till stora gravfält som fornlämning RAÄ 183 vilken också innehåller Östergötlands till diametern största stensättning (FMIS).

Öster om kyrkan finns den så kallade "Gullbergs-högen" (RAÄ 89:1), guldberget, så kallat efter de mytiskt rika fynd som enligt traditionen ska finnas där. Högen har namngett hela häradet och skall ha varit dess tingsplats under järnålder och medeltid.

Vreta kloster är en av landets bäst bevarade klostermiljöer. Vreta var under tidig medeltid stamgods för den kortvariga Stenkilska kungaätten. Godset övergick till att bli nunnekloster redan i början av 1100-talet då kung Inge d ä donerade jord till ett kloster i Vreta socken. Klostret, sannolikt tillhörande benediktinerorden, är ett av de tidigast etablerade klostren i landet.

Det var ett nunnekloster avsett främst för döttrar i de kungliga familjerna. År 1162 lät kung Karl Sverkersson förändra klostret till ett cisterciensiskt nunnekloster. Klostret fick under hand en mängd

Figur 3. Elkabelns sträckning (röd).

egendomar och var under lång tid ett av de rikaste klostren i Sverige. På 1560-talet lämnades klosterbyggnaderna att förfalla. Kvar står en ekonomibyggnad samt ruiner efter raserade och nedrivna byggnader. Området iordningställdes av arkitekt Erik Lundberg i samband med den omfattande restaureringen av klosterkyrkan 1915-17. Den bevarade ekonomibyggnaden, klostrets spannmålsbod är daterad till 1289, och reparerades samtidigt med kyrkan 1915-17 och iordningställdes som stenmuseum (Hörfors 2005).

Syfte och frågeställningar

Den arkeologiska förundersökningen hade till syfte att fastställa om forn- och/eller kulturlämningar fanns inom området för den planerade exploateringen. Eventuella framkomna lämningar skulle undersökas och beskrivas till karaktär, utbredning, omfattning, sammansättning och komplexitet.

Metod och dokumentation

Förundersökningen genomfördes i form av en antikvarisk kontroll i samband med att det schaktades för ledningar. Då inget av arkeologiskt intresse framkom upprättades heller ingen specifik dokumentation annat än att sträckningen lades in på en grundkarta över Bergs slussar.

Resultat och tolkning

Förundersökningsschaktet var placerat på södra kanalbanken. Det hade en bredd av 0,6 m och ett djup som likaledes var 0,6 m. Schaktet berörde endast massor som kastats upp i samband med grävandet av kanalen. Ingenting av arkeologiskt intresse framkom.

Referenser

Digitala fornminnesregistret FMIS

Hörfors O. 2005. Vreta klostrets kyrkogård. Kulturhistorisk kyrkogårdsinventering. Vreta klostrets församling, Linköpings kommun, Östergötlands län. ÖLM 2005.

Tekniska uppgifter

Område	Bergs slussar
Fastighetsbeteckning	Kanaljorden
Socken	Vreta kloster
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnr	Intill RAÄ 115
Ekonomiska kartans blad	085 66 (8F 6g Vreta kloster)
Koordinater	X6484480 Y1483800
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll
Länsstyrelsens dnr	220-1376-99
Länsstyrelsens beslut	-
Länsstyrelsens handläggare	Carin Claréus
ÖLM dnr	59/99
Kontonr	6165
Uppdragsgivare	Linköpings kraftnät
Kostnadsansvarig	Linköpings kraftnät
Projektledare	Clas Ternström
Fältarbetstid	1999-03-01
Yta/Volym/Löpmeter	50 löpmeter
Fynd	-
Foto filmnr	-
Analys	-
Grafik	Lasse Norr
Renritning	Guije Clarmo
Grafisk form	Lasse Norr

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Ur allmänt kartmaterial
ISSN 1403-9273

© Lantmäteriverket MS2008/06551
Rapport 2010:40 © Östergötlands länsmuseum

Östergötlands länsmuseum genomförde våren 1999 en arkeologisk förundersökning i samband med nedläggandet av elkablar vid Bergs slussar i Vreta klostets socken och Linköpings kommun.

Schaktet hade en bredd av 0,6 m och ett lika stort djup. Schaktet var 50 m långt och löpte i öst-västlig riktning på den södra kanalbanken. I schaktet framkom endast omrörda massor och inget av arkeologiskt intresse påträffades.